

diferenciace příslušného pletiva. Výsledkem každého takového experimentu byly barevné prstence reakčních produktů na příčných řezech kořenem.

Karel byl nápaditý a precizní. Objevoval a ověřoval použití vhodných fixačních směsí, zalévání do nových médií. Věnoval pozornost inovacím některých kryotechnik. Byl zručný, modifikoval např. mikrotom pro chlazení proudem plynného oxidu uhličitého. Novátorství mělo své problémy i půvaby. Pracovní kóje byla záhy prosycena nejen mlhou CO₂, ale i jemným aerosolem olejových kapének z plynové bomby. Karel s vyhrnutými rukávy svého vždy modrého pláště si líboval: „To je řemeslo, to je řemeslo.“ Podle jeho návrhu byl později v Ústavu polovodičové techniky konstruován první „semiconductor freezing microtome“. Tuto novou metodu dedikoval při stoletém výročí narození svému učiteli prof. Bohumilu Němcovi (viz např. Živa 2006, 6: LXXXI a 2007, 1–5).

Karel Beneš byl náročný na sebe i spolupracovníky. Požadoval vždy dostatečný počet opakování experimentu, kontroly specifity reakce, optimalizaci použitých substrátů a hodnocení intenzity reakce a lokalizace reakčního produktu, přesný a úplný záznam pracovního postupu i výsledku. Skvělá škola pro všechny, kteří s ním pracovali, mnoho se naučili a zkušenosti, ale rovněž „Karlův cejch“ si nesli celý život. Východiskem této experimentální práce je znalost klasické anatomie

a cytologie, stejně jako mikrotechniky. Některé jím poprvé zavedené postupy, např. detekce a kvantifikace vzniku nových meristematických základů v primárních explantátech po barvení alciánovou modří a pravou jádrovou červení (Kern Echt Rot), se staly jednou ze základních metod používaných na českých pracovištích. V letech 1961 a 1987 publikoval dlouhou řadu prací o histochemické lokalizaci hydroláz. Jako první na světě prokázal histochemicky kyselou fosfatázu v rostlinném materiálu. K dalším studovaným enzymům patřily např. nespecifická esteráza, karboxyl esteráza, alfa a beta galaktosidázy, oxidativní enzymy. Později, v raných 90. letech, již v Českých Budějovicích, pracoval s kolegy na lokalizaci beta-glukuronidázy (GUS) v transgenních rostlinách v souvislosti s problematikou regulace genové exprese. Podílel se i na testování účinku virostatik, které syntetizoval prof. Antonín Holý. Zjišťoval jejich vliv na růst a mitotickou aktivitu v kořenových meristémeh a v tkáňových kulturách.

Závěrečná etapa Karlova profesního života přinesla zásadní změnu. Z Přírodovědecké fakulty přestoupil v rámci Jihočeské univerzity na Teologickou fakultu. Překvapení jen pro ty, kteří ho blíže neznali. Setkává se s T. Machulou. Velmi blízké propojení od sdílení pracovny až ke společnému organizování dialogu mezi přírodovědci a teology. Dialog měl většinou formu konferencí se širokým spektrem

účastníků (konaných např. v letech 2001 a 2005). Podmínkou je pak vzájemný respekt. Karel se cítil především přírodovědcem, byl si dobře vědom proměnlivosti paradigmat vědy, uvažoval, i literárně, o mezích vědy. Snažil se citlivě rozlišit, kdy se pohybujeme na půdě vědy a kdy mimo ni. Je pro něj téměř obsesní představou, že by víra, reprezentovaná duchovní hierarchií, mohla překročit hranice vědy a použít argumentačně některé její postulate, např. v otázkách fylogenetického vývoje. Významný noetický problém a zároveň pro Karla obava, že by se víra pohybem na hraně přírodních věd mohla znevěrohodnit, zdiskreditovat.

Karel na Teologické fakultě také přednášel Metodologii přírodních věd a Dialog teologie a přírodních věd, také publikoval řadu filozofických prací. Obě stránky jeho života se naplnily. Nebylo to ovšem dvě následné sekvence, ale situace, která prostoupila jeho celý život. Přímá, neúklonná cesta vědecké kariéry a stejně přímá cesta katolického intelektuála. Setkání v nekonečnu.

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, edice Episteme, České Budějovice 2018, 238 str. Doporučená cena 270 Kč

Medaile G. J. Mendela pro ekologa Rogera L. Kitchinga

Ve čtvrtek 3. května 2018 převzal renomovaný britský ekolog Roger Laurence Kitching čestnou oborovou medaili Gregora Johanna Mendela za zásluhy v biologických vědách, udělovanou Akademií věd České republiky. Ocenění mu v sídle Akademie věd na Národní třídě v Praze předal místopředseda Akademické rady AV ČR RNDr. Zdeněk Havlas, CSc.

Triasedmdesátiletý prof. Kitching, který od 70. let 20. stol. trvale žije v Austrálii, a má také australské občanství, formoval studium ekologie společenstev hmyzu. Byl jedním z průkopníků moderní analýzy potravních sítí, jejichž výsledky shrnul v knize Food Webs and Container Habitats. The natural history and ecology of phytotelmata (Cambridge University Press

2000). Od 90. let působí na Griffithově univerzitě v Brisbane. Zároveň je úspěšným popularizátorem, což dokládá i publikace The butterflies of Australia (ve spoluautorství s Albertem Orrem, vydavatelství Allen & Unwin 2010). Za svůj přínos vědě obdržel v r. 2010 vyznamenání Member of the Order of Australia.

Kitchingův mezinárodní program ekologického výzkumu zahrnuje řadu témat a zeměpisných oblastí, podílel se na administraci Školy environmentálních studií Griffithovy univerzity a byl poradcem australské vlády pro otázky biodiverzity. Je autorem pěti knih a více než 200 článků.

Roger L. Kitching sehrál významnou úlohu při rozvoji tropického výzkumu na Biologickém centru Akademie věd ČR, zejména spoluprací s týmem prof. Vojtěcha Novotného. Podílel se na hlavních společných projektech ekologického výzkumu, jež vedly k 15 společným publikacím s kolegy z Biologického centra.

„Profesor Kitching je váženým vědcem s mezinárodní reputací ve studiu ekologie společenstev a dlouhá léta významně přispívá k rozvoji úspěšného výzkumu na Biologickém centru Akademie věd, a to přímou vědeckou spoluprací, mentorováním studentů a mladých vědeckých pracovníků a otevíráním výzkumných a grantových možností v Austrálii i jinde v zahraničí pro naše vědce a studenty,“ řekl při slavnostním ceremoniálu ředitel Biologického centra prof. Libor Grubhoffer.

1 Roger L. Kitching (vlevo) převzal medaili G. J. Mendela od Zdeňka Havlase. Foto P. Jáchimová, AV ČR

